

prof. Sławomir Ćwiek
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
Wydział Grafiki i Malarstwa

Recenzja pracy habilitacyjnej zatytułowanej „Wokół lalki”, oraz dorobku artystycznego i organizacyjnego pani dr Magdaleny Boffito, sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych W Warszawie.

Recenzja została opracowana z uwzględnieniem wymagań określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce art.219 ust. 1 pkt. 2 i 3 (t.j.Dz.U.z 2023 r.poz. 742 ze zm.).

Podstawowe dane o kandydatce

Pani dr Magdaleny Boffito w latach 1998-2003 studiowała w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych na Wydziale Grafiki w Pracowni Litografii. Dyplom z wyróżnieniem otrzymała za cykl prac litograficznych zatytułowany „Mój Bestiariusz” w pracowni prof. Władysława Winieckiego i pracę teoretyczną pod kierunkiem dr Anny Lewickiej - Morawskiej p.t. „Obecność mitu. Mitomania i mitotwórstwo, czyli o chorobliwym fantazjowaniu w sztuce”. W roku 2003 została stypendystką Fundacji im. Tadeusza Kulisiewicza. W latach 2006/2007 otrzymała stypendium zagraniczne Ministerstwa Kultury oraz Rządu Włoskiego realizowane w Akademii Sztuk Pięknych w Turynie, oraz stypendium Instytutu Kultury Włoskiej w Krakowie realizowane we Florencji. Stopień doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne uzyskała uchwałą Rady Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 2016 roku, na podstawie rozprawy doktorskiej: „Rentgenogramy. Manewry wojenne na rubieżach ciała, czyli transgresja cielesności”.

Wcześniej nie ubiegała się o tytuł doktora habilitowanego.

Od roku 2010 jest zatrudniona w macierzystej uczelni, do 2017 na stanowisku asystenta, a obecnie na stanowisku adiunkta na Wydziale Grafiki w pracowni Litografii, w której prowadzi zajęcia w oparciu o własny program dydaktyczny dla I i II roku. W latach 2010-2012 była zatrudniona na stanowisku wykładowcy Wyższej Szkoły Ekologii i Zarządzania w Warszawie, gdzie prowadziła zajęcia z zakresu kompozycji i podstaw grafiki projektowej.

Informacja o aktywności artystycznej

Kolekcja prac z lat 2016 - 2023 przedstawiona w dokumentacji ujawnia drogę twórczą artystki, która obecnie zwieńczona została dziełem habilitacyjnym „Wokół lalki”.

Są to liczne rysunki, szkice, matryce i odbitki mokulito, obrazy olejne, akryle, i gwasze oraz fotografie. Prawie wszystkie je łączy wspólny temat - „lalka”. Prace te jak się teraz okazuje były sposobem penetracji tematu i rozwijania dla celów finalnych zaplecza formalno-estetycznego. Autorka poszukuje w nich właściwej harmonii pomiędzy siłą wyrazu, indywidualnym gestem i specyfiką techniki w celu jak najlepszego sposobu przedstawienia idei swojego artystycznego przekazu. Z lekkością i spontanicznie podchodzi do materii malarskiej i rysunkowej robi to z talentem, ujawniając właściwą sobie bezkompromisowość stylistyczną. Widać, że jej obrazy i rysunki są efektem szczególnego zaangażowania emocjonalnego, nad którym jednak panuje, nie pozwalając sobie na przekraczanie interpretacyjnych ograniczeń. Przegląd dorobku artystycznego pani Magdaleny potwierdza jej wysokie umiejętności w kreowaniu obrazów. Bez względu na technikę i narzędzie zawsze pozostaje sobą. To dzięki konsekwentnej pracy i utrzymywaniu wysokiego poziomu artystycznego zdobyła uznanie w środowisku i tak ważną rozpoznawalność świadczącą o oryginalności jej dzieł.

Od uzyskania doktoratu w kolejnych niespełna siedmiu latach w tym przypadających na trudny okres izolacji pandemicznej udało jej się zaprezentować swoje prace na 16 wystawach w kraju i za granicą w tym na Słowacji, w Ukrainie i w Czechach.

Ocena wskazanego przez kandydatkę osiągnięcia artystycznego

Pani Magdalena Boffito miała okazję studiować, a później współpracować z wybitnymi profesorami-artystami: Władysławem Winieckim i Błażem Ostoją Lniskim. Co bez wątplenia miało istotny wpływ na ukształtowanie się jej postawy twórczej i obecnych preferencji stylistycznych. Dobra opinia i zaufanie jakie u nich zdobyła to doskonała rekomendacja dla habilitantki. To właśnie dobrze ukierunkowany systematyczny i konsekwentny proces rozwoju artystycznego doprowadził ją do cyklu „Wokół lalki”, który przedstawiła do oceny jako osiągnięcie habilitacyjne. Jest to seria grafik wykonanych w technice litografii i przedruku anastatycznego, których tematem głównym i jedynym jest lalka.

Motyw lalki pojawia się w sztuce najczęściej jako nośnik przekazu treści, a rzadko jako pretekst do rozgrywki formalnej. To jest dość oczywiste i zrozumiałe, ponieważ sztuczny i schematyczny manekinowy model dziecka, nie posiada ani indywidualnego charakteru ani wyrazu. W obrazach najczęściej pełni funkcję zwykle przypisywaną elementom martwej natury. Jednak pani Boffito traktuje tę zabawkę podmiotowo powierza jej zupełnie inną bardziej istotną rolę. Swoją sposobie podejścia do problemu, zainteresowanie tematem, podstawy inspiracji, a także proces dochodzenia do ostatecznych rozwiązań graficznych szeroko przedstawiła w omówieniu osiągnięcia w rozdziałach: „Tropy i ślady, Inspiracje” „Fenomen lalki, zabawa i gra” oraz „Refleksje o pracach i projektach”.

Dla niej lalka nie jest tylko zwykłym przedmiotem ma do niej stosunek bardzo osobisty uczuciowy i sentymentalny. Ta duchowa relacja pomiędzy autorką, a podmiotem jej prac stała się fundamentem na którym zbudowała podstawę ideową treści swoich grafik. Potwierdza to słowami: „Lalka przestaje być „martwa” tylko za sprawą „bawiącego” się, który ją animuje [...] W moich grafikach staram się pokazać jej drugie,

utajone życie [...]. W centrum mojego zainteresowania nadal pozostaje lalka jako symbol ciała zawieszzonego pomiędzy tym, co ożywione i nie [...]"

Habilitationka stworzyła wizerunek lalki zaprzeczający typowym wyobrażeniom i skojarzeniom jakie powszechnie przywołuje to określenie. Nie jest to cukierkowa śliczna zabawka o urodzie odpowiadającej obecnie obowiązującym tendencjom kultury masowej. Te lalki są zupełnie inne. To obiekty dosyć przerażające, budzące grozę. odpychające swoją fizjonomią, uszkodzone i zdeformowane z oderwanymi od kadłubków członkami. Przypominają raczej wykopane z ziemi znaleziska archeologiczne niż dziecięce zabawki. Dla autorki mają być świadectwem upływu czasu. I właśnie tak jest. Piękno przeobraża się w brzydotę, tak jak dzieje się to w procesie starzenia.

Postawiła ona na przekaz emocjonalny, wydobyla niezwykłą siłą wyrazu co stało się główną wartością i szczególną cechą charakteryzującą tę kolekcję. Ale też identyfikującą cały jej dorobek twórczy.

W grafikach pani Boffito lalka jest jedynym elementem, nie ma konfrontacyjnych zestawień, porównań, towarzyszących przedmiotów ani atrybutów, które mogły by sugerować istnienie innej pozaartystycznej warstwy podtekstów czy metafor. Nie są to przedstawienia stricte realistyczne, a bardziej o charakterze surrealistycznym. Te graficzne obrazy wypełnia silna, bardzo zdecydowana bezkompromisowa i brutalna forma. Dla której kontekstem jest tylko białe tło, czyli żadnym. W ten sposób kieruje całą uwagę wyłącznie na podmiot swoich graficznych rozważań. Który przedstawia w układzie kompozycyjnym całej postaci, samej głowy lub konfiguracji złożonej z poszczególnych jej części. Chociaż umieszcza je centralnie, zamknięte w białej płaszczyźnie to nie tworzą one jednak układów spokojnych i zrównoważonych. Kompozycja tych grafik z pozoru prosta i statyczna faktycznie posiada wyrefinowaną ale silną dynamikę. Każda forma ma własną wewnętrzną ekspresyjną narrację znaczeniową. A napięcia o różnej intensywności rozkładają się tak aby wzrok przenosił się od dominujących czarnych plam do ostrych krawędzi lub uciekał od nich w mniej wyraziste rejony i białe przestrzenie ale cały czas był w ruchu. Zmienna dynamika istnieje także w oglądaniu tych prac. To bardzo ciekawe rozwiązanie kompozycyjne, a u pani Boffito ważny filar oryginalności jej grafik. Dzięki temu nie oglądamy nudnego monotematycznego cyklu podobnych do siebie przedstawień, a kolekcję obrazów o bogatej i różnorodnej charakterystyce.

Istotną rolę odgrywa tu materia graficzna, która stylistycznie ukształtowała bohaterów jej grafik. W największym stopniu stało się to przy udziale techniki przedruku. Techniki, której nie da się w pełni kontrolować, a w swoich efektach jest nieprzewidywalna i zaskakująca. Autorka wybrała właśnie ją z pełną świadomością, że nie da się nią posługiwać w sposób typowy ani do końca zaplanować rezultatów, a można z nią jedynie współpracować. I właśnie ta współpraca doprowadziła wyraz jej grafik na tak wysoki poziom ekspresji.

Kolekcja prac graficznych habilitationki to doskonale zinterpretowany temat, przedstawiony w wyrefinowanej i intrygującej estetyce, który rozgrywa ona na nieoczekiwanym, a nawet kontrowersyjnym poziomie transformacji semantycznej,. Wyraźnie zarysowana tu indywidualność artystki daje świadectwo oryginalności tych dzieł.

Grafiki te budzą moje najwyższe uznanie.

Mniej entuzjastyczny jestem wobec instalacji p.t. „Sweet Dreams Are Made Of This” Ocena tego typu przestrzennej formy tylko na podstawie fotografii może być obarczona błędem. Zdaję sobie z tego sprawę.

Instalacja w swojej naturze jest dziedziną sztuki wymagającą projektowania i poszukiwania rozwiązań konstrukcyjnych, kompromisowych z wyrazem artystycznym. Prace graficzne rysunkowe i malarskie pani Boffito opierają się na spontaniczności wypowiedzi i w emocjonalnym podejściu do formy. Wyrachowane projektowanie obiektów i uzbieranie ich w niezbędne konstrukcyjnie akcesorium nie jest w charakterze twórczości habilitantki, wydaje się niezgodne z jej temperamentem i nie ujawnia tego co moim zdaniem najcenniejsze w jej twórczości - siły wyrazu. Tu lalka nie jest już pierwszoplanową postacią przedstawienia, a sprowadzona została do powielonego elementu pełniącego funkcję przypisaną innym celom artystycznej wypowiedzi. Rozumiem jednak chęć sprawdzenia się w innej dziedzinie sztuki i pokusę urozmaicenia prezentacji własnego dorobku. Samą instalację, bez odniesienia do innych prac autorki, oceniam jako interesującą i poprawnie zrealizowaną, posiadającą niezaprzeczone walory estetyczne.

Ta jedna krytyczna uwaga nie zmienia jednak mojej bardzo pozytywnej opinii o całości osiągnięcia habilitacyjnego pani Magdaleny Boffito.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących sztukę.

Pani Magdalena Boffito jest pracownikiem dydaktycznym Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, obecnie na stanowisku adiunkta, prowadzi zajęcia dla I i II roku w Pracowni Litografii na Wydziale Grafiki. Dla swoich studentów opracowała autorski program dydaktyczny, w którym nie ograniczyła się wyłącznie do klasycznej litografii ale wprowadziła w przestrzeń edukacyjną również zbliżone i pokrewne inne metody graficzne jak: mokulito, risografia czy prosty sposób oparty na antypatii wody i tłuszczu, który nazwała oligrafia. Dzięki temu powiększa swoim studentom obszar doświadczeń z formą graficznej o różnym rodowodzie. Do każdej z wymienionych technik przygotowała przewodniki technologiczne zawierające niezbędne wskazówki i instrukcje warsztatowe. Pani Magdalena angażuje się również w pracę z dziećmi, organizuje i prowadzi warsztaty graficzne, które dla nich najczęściej są pierwszym zetknięciem z tradycyjnym drukiem. To wdzięczna chociaż trudna praktyka, ale jakże cenna dla pedagoga również akademickiego.

Jej osiągnięcia organizacyjne i popularyzujące sztukę widoczne są w wielu obszarach działalności. Na szczególną uwagę zasługuje współtworzone z profesorem Błażem Ostoją-Lniskim wydawnictwo ASP „Ostoja Litografii” oraz prowadzenie dwóch stron internetowych jednej poświęconej twórczości Profesora Władysława Winickiego i drugiej o Pracowni Litografii. Aktywnie angażuje się w organizację gościnnych wykładów i wystaw artystów. W 2021 współpracowała przy konkursie Generali dla studentów ASP, a w kolejnych latach opracowywała materiały promocyjne oraz informację wizualną dla projektów i wydarzeń przygotowywanych przez Muzeum

Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

W dorobku habilitantki bardzo ważną pozycją jest autorstwo tekstów w publikacjach związanych ze sztuką, w których ujawniają się jej merytoryczne kompetencje i wysoka kultura w posługiwaniu się słowem. Jej teksty zamieszczone są w katalogu do wystawy Uniwersum (której była też kuratorem) i wystawy EXPRINT / INPRINT zatytułowanym „Grafika czyli o związkach pomiędzy słowami i rzeczami”, w opracowaniu po I Międzynarodowym Sympozjum Litograficzne w Lublinie LITOGRAFIA – MOŻLIWOŚCI I WYZWANIA zatytułowany „Litografia jako palimpsest. Nieprzewidywalne” wydanym nakładem Instytutu Sztuk Pięknych, Wydziału Artystycznego UMCS w 2018, a także w formie prozy poetyckiej w książce artystycznej inspirowanej warszawskim Bazarem Różyckiego p.t. Bazar wydanej przez Typoforge Studio w 2020.

Pani Magdalena Boffito jest pedagogiem kompletnym dysponuje szeroką wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem, które potrafi skutecznie przekazywać swoim studentom, u których cieszy się zasłużonym autorytetem. Ma dobrą opinię i została obdarzona zaufaniem środowiska akademickiego co potwierdza wybór na członka Senatu Uczelni, a także do Kolegium dziekańskiego i Zespołu d/s programowych. Ja również patrzę na jej dorobek dydaktyczny, organizacyjny i naukowy z pełnym uznaniem i oceniam bardzo wysoko.

Konkluzja

Cykl „Wokół lalki” jest rezultatem dojrzałej, dobrze przemyślanej i dopracowanej koncepcji artystycznej, z której artystka świadomie i konsekwentnie korzysta komponując swoje oryginalne i ekspresyjne w wyrazie dzieła graficzne. Wysoki poziom artystyczny i warsztatowy jej wszystkich prac oraz bogaty dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski stanowią ważny wkład w dyscyplinę, a także w sferę dydaktyki i upowszechniania kultury. Dlatego w moim przekonaniu habilitantka zasłużyła na wyróżnienie. Przedstawiona dokumentacja potwierdza posiadanie przez panią Boffito pełnych kompetencji samodzielnego pracownika naukowego.

Jestem przekonany, że wiedzą, umiejętnościami, doświadczeniem, a także kulturą osobistą gwarantuje wysoką jakość kształcenia.

**Stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, dydaktyczne i organizacyjne pani dr Magdaleny Boffito spełniają wymagania art.219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
Zdecydowanie popieram wnioski o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Magdaleny Boffito i wnoszę o dalsze procedowanie w tym postępowaniu.**

